

B) God. 1917.

a) Broj 1.

S 33. r 76. r 7. mj: pravim č: običnim.

S 41. r 27. mj: Brojni č: Grčki.

b) Broj 2.

S 135. r 16. mj: [Isus] č: [Isus i učenici].

S 140. r 32.: kao + neki.

C) God. 1918.

a) Broj 1.

S 31. r 18. filia + mea.

S 39. r 17. mj: (Mt. 14, 13—21.) č: (Mar. 8, 1—9).

S 39. r 19. mj: (Mar. 8, 1—9) č: (Mt 14, 13—21).

S 43. r 7. mj: r. 13. (i) r. 14. č: r. 11. (i) r. 12.

S 43. r 29. mj: Mat. 1, 13. č: Mat. 1, 11.

Recenzije.

Pukler D.: Budizam i kršćanstvo. Prilog kritici komparativne historije religije. S dopuštenjem duh. oblasti. U osmini ima str. 138. Rijeka 1918. Tisk. umjetnički zavod »Miriam«. Cijena nije naznačena.

Pisac nakon višegodišnjega studija moderne komparativne znanosti religija napisao je ovo djelo jošte godine 1911. Da je doista studirao i čitao mnoge pisce njemačke i francuske, dokazuje sama rasprava. On poznaje dobro i domaću literaturu i prati pomno časopise i dnevnike, što izlazi u Hrvatskoj. Pisca je vodila nakana, da prikaže budizam kakav jest, da ga prisporodi s kršćanstvom i tako učini odvratnim i ogavnim hrvatskoj mladeži i publici. Rekao bih, da je to piscu i uspelo i da ne će uzmanjati plodovi njegova rada. Na temelju izjava prvih poznavatelja budizma, i to nota bene ne katolika nego većinom protestanata, dokazuje pisac, da i sama osoba Bude nije historij-

sko lice, kojemu se ne zna za stalno ni za godinu rođenja ni za godinu smrti, niti se znae, da li je bog ili čovjek. već je sve, što se o Budi navodi, maglovito i bajoslovno, tako da je i sama egzistencija Bude dvojbeno i nestalna — dok je naprotiv egzistencija i osoba Kristova, utemeljitelja kršćanske religije, nad svaku sumnju sigurna i očevidna. Isto tako je uspelo piscu dokazati, da je povjesnička vrijednost budističkih izvora jednaka ništici, dok je povijest evanđelja najstalnija. Raspravljajući dalje o budizmu dolazi pisac do zaključka, da budizam i nije religija, već više filozofski sistem, koji propagira ateizam, jer ne priznaje Boga Stvoritelja, da propagira monizam, jer ne priznaje osobnoga Boga, koji bi bio različit od stvorenoga svijeta, i dosljedno dovodi do panteizma, a što je najgorje, prepovijeda kruti pesimizam. Raspravljajući piševo u toliko je zanimivije, što uz put polemizuje s prof. Lukom Ciprijanovićem, pristalom budizma u Hrvatskoj, koji je pisao u »Zvonu« i »Novomu Suncu«.

Govoreći u mirvani na temelju katekizma budističkoga pobija pomenu-toga Ciprijanovića, koji se nije sramio isporučiti tu glupost budističku sa kraljevstvom nebeskim. U posebnom poglavlju govori o statistici budizma. Pristaše budizma proglašuju budizam prvom religijom, jer da je najmnogobrojnija. Pisac zgodno ističe, da statistika boluje na krivim pretpostavkama i na neznanju. Pisac se obazire napose i na blasfemiju, koju je Davorin Trstenjak pretočio od Haeckela, da je dogma o bezgriješnom začecu Bl. Dj. Marije uzeta iz budizma, i pobija ju s indignacijom.

Šteta, što ova knjiga, nije mogla ugledati svijetlo jošte god. 1911., kad je i napisana bila. Šteta, je i to, što imade mnogo štampanih pogriješaka. Nadalje nije dobro, što pisac miješa jezike i govori u samome tekstu sad hrvatski, sad njemački, sad opet francuski. Djeo je valjalo napisati u cijelosti hrvatski, a pisce i njihove tvrdnje prevoditi i u opasci naznačiti izvore. Malo riječi, najmarkantnijih, uzetih u originalu ne bi smetalo. No kraj svega toga ovo djelo najtoplije preporučujem hrvatskoj inteligenciji, a napose mladeži.

Dr. Pazman.

Herwegen Ildelfons: *Ecclesia orans. Zur Einführung in den Geist der Liturgie. I. Bändchen.* R. Guardini: *vom Geiste der Liturgie.* Freiburg im Br. 1918. Herder'sche Verlagshandlung. Cijena M 1.60.

Religiozni život u uskoj je svezi sa liturgijom. Liturgija pako je javna, oćenita molitva katoličke Crkve. Da zavoliš liturgiju, treba ti dublji pogled u život molitve svete Crkve. Tko umije zadubiti se u liturgiju, uvidjet će i iskusit će kako je ona plodan izvor nutarnjega života. To po prilici hoće da prikaže auktor ovih sveščića, što ih kani izdati pod gornjim naslovom. Najprije je pustio, neka Roman Guardini govori kao vieštak i strukovnjak u toj stvari i neka protumači

temeljne misli o biti ili duhu liturgije. Nakon uvoda (*Zur Einführung*) od pisca Herwegena nižu se članci Guardinijevi. U prvom raspravlja o liturgičkoj molitvi (*Liturgisches Beten*). Liturgička molitva je lex orandi, t. j. ustanova općenita za cjelokupnu Crkvu; sadržaje religiozne istine u čitavoj punini, provodejavaju ju topli čuvstveni lahor sad radosti, sad tuge i pokajanja, sad čežnje i nade, sad opet hvale i oduševljenja. U drugom poglavlju (*Liturgische Gemeinschaft*) prikazuje da je subjekat liturgije, t. j. onaj koji moli društvo, Crkva. I zato se u liturgiji nema obzira na pojedinca i na njegove potrebe; ove se ističu u privatnoj molitvi. Pojedinač treba da se prilagodi cjelini, njezinim čežnjama i potrebama. Prema tomu je ureden i stil molitava, molitvenik obrazaca i radnja. (Treće poglavlje: *Liturgischer Stil*). Liturgija je puna znakova i slika, u njoj je obilno razvijena simbolika. (Četvrto poglavlje: *Liturgische Symbolik*). Tu je klanjanje, ustajanje, sklapanje i širenje ruku; tu su odijela svećenička, sveto posude, sveti predmeti, sveta mjesta, vremena itd. To sve odgovara naravi čovjeka, da vanjskim znakovima očituje svoju nutarnost. U petom poglavlju (*Liturgie als Spiel*) prikazuje se liturgija kao igra, koja se odigrava pred Bogom i Bogu na slavu, kao što je i vječni život blaženih i svetih u nebu jedna vječna igra pred Veličanstvom Božjim na njegovu slavu. U posljednjem poglavlju (*Der Primat des Logos über das Ethos*) prikazuje se, da i u liturgiji vrijedi načelo, da je razum nad voljom. Moderni svijet slijedi načelo protivno i daje volji — ethosu — prednost pred razumom — logosom. Ali katolička Crkva drži se i danas istinitoga načela, a to je načelo izraženo i u liturgiji. Ovo je poglavlje dubokoumno obrađeno i s njim završava ova prva sveška. Čekat ćemo, dok izade i druga i slijedeće, jer onda ćemo bolje i jasnije uvidjeti, kamo smijera pisac sa svojim djelom »*Ecclesia orans.*« Preporučujem.

Dr. Pazman.